

Verslag vaarexcursie over De Wieden, dond.middag 29 april 2010

Met twee fluisterboten van Natuurmonumenten maakten de ca 35 deelnemers van de WEW-ALV, een vaartocht over De Wieden, begeleid door Wessel Fokkema die tot voor kort beheerder was van dit gebied. De Wieden vormt, samen met de Weerribben, naast Nationaal Park, inmiddels ook een Natura 2000 gebied, met een gezamenlijke oppervlakte van ca 12.000 ha. De karakteristieke vegetaties zijn van open water, jonge verlandingen, trilvenen, veenmosrietlanden, strooiselruigten, dotterbloemhooilanden, broekbossen, weidevogelgraslanden.

Bij prachtig warm voorjaarsweer vertrokken we vanaf het Bezoekerscentrum De Wieden door de Vaarsloot- Zuid langs rietland met massaal bloeiende Dotters en Pinksterbloemen, en ook met de typische tjaskermolentjes en bundels gemaaid riet. Langs de oevers bloeiden Moeras-, Oever-, en Pluimzegge. In het water was nog geen vegetatie, afgezien van veldjes met jonge Waterlelie. Al gauw zagen we Zwarte sterns vliegen bij de broedvlotjes, alsook Visdiefjes, Wulp en Aalscholver. In het riet hoorden we de enthousiaste zang van de Kleine karekiet, Rietzanger en Snor, en ook zagen we de Rietgors.

We voeren verder aan de westkant over de grote Beulakerwijde (de Korversgaten) en daar kwamen de boten even bij elkaar om van Wessel uitleg te krijgen over het watersysteem: tot 1998 werd water van de Friese boezem ingelaten bij Ossenzijl (Weerribben). Na 1998 komt het inlaatwater (waterinlaat is nodig omdat het plas-/laagveengebied hoger ligt dan het omringende land) vanuit het Drentse plateau bij Steenwijk het gebied binnen en dit wordt enerzijds naar De Weerribben geleid en anderzijds komt het vanaf het westelijke Vollenhover Meer via het Stroink gemaal de Beulaker Wijde binnen, en vandaar naar de andere plassen van De Wieden. Zodoende is sinds 1998 de waterkwaliteit aanzienlijk voedselarmer (diep in het gebied totaal $P < 0,05$ mg/l en in vaarten en kanalen $0,08 - 0,1$ mg/l) en helderder, en komen er bijzondere waterplanten voor (o.a. kranswieren, waaronder de zeer zeldzame Nitellahyalina) en vissen als Grote en Kleine modderkruiper, en Rivierdonderpad en Gestreepte waterroofkever. Het Beulakerwijde is een soort voorraadvat waar het water relatief lang verblijft. Het waterpeil van de plassen fluctueert tussen 73 en 83 cm – NAP. Vooral in het voorjaar wordt water ingelaten, vanwege het lage winterpeil t.b.v. het riet oogsten en de dan optredende langdurige droge periodes. Op den duur wil men een grotere peilschommeling (tussen – 63 en – 87 cm), maar dit is nog in studie. Zo vindt in De Wieden een grote praktijkproef plaats bij de Kierse Wijde en ook op een plaats in de Weerribben. Door de goede waterkwaliteit diep in het gebied, komen er steeds meer mooie sloten voor met helder water en zeldzaamheden als Kleinste egelskop en Stijve moerasweegbree, Kwabaal en Kleverige poelslak. Wessel houdt een pleidooi voor het vaststellen van aparte normen en doelen voor sloten in het kader van de KRW, hierbij aansluitend bij het thema van de ochtendlezingen. De sloten in De Wieden zouden dan referentie kunnen zijn voor de hoogste kwaliteit.

Wessel vertelde ook over het beheer van de rietlanden waar steeds meer cyclisch beheer wordt toegepast. Men graaft dan nieuwe petgaten zodat de successie weer teruggezet wordt naar open water. Of men plagt de bovenste laag weg van oud rietland. Op één plaats zagen we de ruggetjes van dit afschraapsel liggen, dat in twee jaren weer vergaat. Bij niets doen zou alles dichtgroeien met moerasbos. Zo wordt ook het natte en schrale karakter van de rietlanden bevorderd, en daarmee de biodiversiteit. Er komen in De Wieden maar liefst 167 Rode Lijstsoorten voor van flora en fauna. Voordat we aan de noordwest-kant van de Beulakerwijde de Walengracht invoeren, werden we gewezen op de hier in het trilveenlandje

voorkomende Groenknolorchis als voorbeeld van een RL soort. De Walengracht loopt naar het Duinigermeer en het Giethoornse Meer, beide natuurlijke meren met een zandbodem. In het Duinigermeer zijn eind jaren 90 ABB-maatregelen genomen (wegvangen van vis en elektrische borstel barrières om weer inzwemmen te voorkomen), hetgeen resulteerde in helder water met veel kranswiervegetaties. Door latere verstoring van de elektrische barrières is er weer veel vis ingekomen en zijn de onderwater-kranswiervegetaties verminderd, hoewel de waterhelderheid is gebleven. In de Schutslooterwilde waar een slibbodem is, is ook vis weggevangen om de bodem te stabiliseren. Dit heeft geresulteerd in helderder water, maar het P-gehalte is ernstig toegenomen onderwater-vegetatiestekrijgen. Wessel vertelde ook nog date een natte verbinding tussen Weerribben en De Wieden in de fase van een planstudie is. Een van de problemen hierbij is dat er aan de Weerribben-kant een diepe polder (- 2 m) ligt. En verder ligt er een plan van een natte Oost-West-verbinding tussen het Drents-Friese Wold en Wieden/Weerribben met hierin vistrappen en allerlei gradiënten, maar hier werkt de Provincie Overijssel nog niet mee. Vanaf de Walengracht takten we oostwaarts af en voeren door de Cornelisgracht naar het fraaie dorpje Dwarsgracht en zuidwaarts de Beulakerwilde op. In de rietlanden bij Dwarsgracht zagen we mooie veldjes Pinksterbloem en ook jonge planten van de Moeraswofsmek (RLsoort). Circa 16.15 u waren we weer terug bij het Bezoekerscentrum De Wieden, alwaar we nog gezellig wat napraatten met glaasje en hapje. Al met al een zeer geslaagde excursie!

Jan Simons (mei 2010), met dank aan Wessel Fokkema voor de naderhand nog gegeven extra informatie.